

LİSE 9.SINIF TARİH NOTLARI

Tarihin Tanımı: Tarih; insan topluluklarının geçmişteki sosyal, siyasi, iktisadi, kültürel ve dini etkinliklerini toplumlar arasındaki ilişkileri yer ve zaman belirterek, neden sonuç ilişkisi içinde bilimsel metotlara göre inceleyen sosyal bilimdir.

Bu tanıma göre; bir olayın tarih bilimi kapsamına alınması için;

*Olayın üzerinden belli bir zaman geçmiş olması,

*Olayın geçtiği yerin belirtilmesi

*Olayın geçtiği zamanın bilinmesi gerekir.

Tarihi Olay: Geçmişte meydana gelen, toplumu tümüyle etkileyen ve etkisi uzun süren olaylara **tarihi olay** denir.

Tarihi Olgu: Benzer özellikler gösteren tarihi olayların bir bütün olarak değerlendirilmesine tarihi olgu denir. Örnek: Malazgirt savaşı bir olay; Anadolu'nun Türkleşmesi bir olgudur.

Objektifliğin sağlanması için aşağıdaki şartlara uyulmalıdır:

-Olayın üzerinden belli bir süre geçmelidir.

-Olay, meydana geldiği zamanın değer yargıları göz önüne alınarak incelenmeli, günümüzün değer yargıları ile yorumlanmamalıdır.

-İncelenen olay ile ilgili kaynak taraması yapılmalıdır.

SEBEP-SONUÇ İLİŞKİSİNİN ÖNEMİ NEDİR?

Tarihî olaylar süreklilik gösterdiği için olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi vardır; bir olay kendinden önceki bir olayın sonucu ve kendisinden sonraki bir olayın sebebinin oluşturabilir. Önceki olayı bilmezsek, sonraki olayı kavrayamayız.

YER ZAMAN İLİŞKİSİNİN ÖNEMİ NEDİR?

Bir olayın tarihî olay kapsamı içerisinde değerlendirilebilmesi için olayın yeri ve zamanı bilinmeli ve olayın üzerinden belli bir zaman geçmiş olmalıdır. Tarihî olaylar belirli bir coğrafyada gerçekleşir ve bu coğrafyanın olayın oluşumu ve gelişiminde etkisi vardır.

KAYNAKLAR:

Kaynaklar oluştuğu döneme ve tarihinin kullanım önceliğine göre iki gruba ayrılır:

1)Birinci elden kaynaklar: Olayın gerçekleştiği dönemden kalan her türlü kaynak (yazı, eser, yapıt, yazıt vb..)

2)İkinci elden kaynaklar: Olayın gerçekleştiği zamandan sonra oluşan veya devrin kaynaklarından (birinci elden kaynak) yararlanılarak oluşturulmuş kaynaklar. Geçmişte yazılmış tarih kitapları.

KAYNAKLAR KULLANILAN MALZEMENİN CİNSİNE GÖRE 4 GRUBA AYRILIR

a) Yazılı kaynaklar:

-Arşivlerde yer alan resmi belgeleri içeren anlaşmalar, fermanlar, kanunnameler

-Yazılı ve edebi eserler

-Müzelerde bulunan sanatsal ve arkeolojik eserlerden oluşur.

b) Sözlü Kaynaklar: Geçmişten gelen şiirler, halk hikayeleri, destanlar ve atasözleri gibi kültürel ve folklorik kaynaklardır.

c) Kalıntılar: yer altı, yer üstünde ve su altından çıkarılan her türlü tarihi eserler.

d)Çizili, sesli ve görüntülü kaynaklar: harita, taş plak,kaset.cd,dvd,fotoğraf vb. ürünlrdir.

TARİH BİLİMİNİN YÖNTEMLERİ

a)Kaynakların taranması: Eldeki yazılı ve sözlü kaynaklar değerlendirilerek veriler ortaya çıkarılır.

b)Verilerin tasnifi: Tarihçi bulduğu kaynakları bir düzen içinde sınıflandırmaya tabi tutarak bir plan oluşturur.

c)**Tahlil** : Elde edilen verilerin kaynak ve bilgi yönünden yeterli olup olmadığının tespitine Tahlil etme denir. Belgeler çözümlenir.

d) **Tenkrit (Eleştiri):** Eldeki bilgilerin doğruluk derecesinin, güvenilir kaynaklara göre belirlenmesidir. Belgelerin yanlış olanları ayırt edilir

e)**Terkip (Sentez):** Kaynaklar sınıflandırma, çözümlenme ve eleştiri aşamasından geçtikten sonra çalışmaları birleştirmek, bir araya getirmek ve sonuca gitmek işlemine Terkip, sentez yapma, birleştirme denir.

TARİHİN TASNİFİ(SINIFLANDIRILMASI)

Tarihin araştırılmasında ve öğretiminde kolaylık sağlamak amacıyla tarih zamana, mekana ve konuya göre sınıflandırılır. Sınıflandırmada üç esâ dikkate alınır.

a)Zamana Göre Sınıflandırma: Bu tasnifte tarih, kronolojik dilimlere, çağlara bölünmüştür. **Örneğin:**Tarih öncesi çağlar(Taş çağı, maden çağı), tarih çağları(İlk Çağ, Orta Çağ, Yeni Çağ, Yakın Çağ)

b.**Mekana Göre Sınıflandırma:** Kıtaların(Asya Tarihi, Avrupa Tarihi vb.) ülkelerin(Türkiye Tarihi, Çin Tarihi vb.) bölgelerin(Ortadoğu Ülkeleri Tarihi, Kafkas Ülkeleri Tarihi vb.) ve şehirlerin tarihi. Konuya Göre Sınıflandırma: Bu tasnifte toplumların siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal, sanatsal ve dini tarihleri incelenebilir.Siyasi Tarih, Sanat Tarihi, Dinler Tarihi, Hukuk Tarihi vb.i.(İstanbul Tarihi,Ankara Tarihi vb.)

Zaman ve Takvim

Takvimler insanların zaman göstergesi olarak kullandıkları çizelgelerdir. Toplumların ihtiyaçlarından dolayı ortaya çıkmışlardır. İlk takvimi bulan ve kullanan Sümerlerdir. Nil havzasında yaşayan ve tarımla geçinen Mısırlılar Nil Nehri'nin taşması ve ürünlerinin sular altında kalması üzerine astronomi çalışmaları başlamış, bu çalışma da Miladi Takvimin bulunmasını sağlamıştır.

Takvimler hazırlanış esaslarına göre ikiye ayrılır:

a.Güneş Yılı Esaslı Takvimler:Dünya'nın Güneş etrafında bir defa dönmesi sırasında geçen 365 gün 6 saatlik süreyi kapsar.

b.Ay Yılı Esaslı Takvimler: Ay'ın Dünya etrafında 12 defa dönmesiyle geçen 354 günlük süreyi kapsar.

Türklerin Tarih Boyunca Kullandıkları Takvimler:

a.12 Hayvanlı Türk Takvimi:Güneş yılı esaslıdır.Yıllar, sayı yerine hayvan adı ile söylenir.Türklerin kullandıkları ilk takvimdir.Türkler, Hicri Takvime geçinceye kadar kullanmışlardır.

12 Hayvanlı Türk Takvimi'ndeki yıl adları:

1.Sıçgan (Sıçan) 2.Ud (Sığır) 3.Bars (Pars) 4.Tavışgan (Tavşan) 5.Lu (Ejder) 6.Yılan (Yılan) 7.Yund (At) 8.Koy

(Koyun) 9.Biçin (Maymun) 10.Taguk (Tavuk) 11.İt (Köpek)
12.Tonguz (Domuz)

b.Hicri Takvim: Ay yılı esaslıdır.Başlangıç yılı olarak Hicret alınmıştır.Hz.Ömer döneminde ilk defa kullanılmaya başlandı (639).Bugün sadece mübarek gün ve gecelerin belirlenmesinde kullanılıyor.

c.Celali Takvimi: Güneş yılı esaslıdır.Başlangıç yılı Hicret'tir.Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah adına yapılmış ve sadece onun döneminde kullanılmıştır(1079).Yılbaşı 21 Mart'tır.

d.Rumi Takvim: Güneş yılı esaslıdır. Başlangıç yılı Hicret'tir. Osmanlı Devleti'nde mali işlerde kullanılmak üzere 1839 yılında hazırlanmıştır. Yılbaşı 1 Mart'tır.Miladi Takvimle arasında 584 yıl fark vardır. Bizans takvimine dayanarak yapıldığından Rumi denmiştir.

e.Miladi Takvim: Güneş yılı esaslıdır. Başlangıç sifir Hz. İsa'nın doğumu kabul edildiğinden doğum anlamına gelen Milad denilmiştir. Bu takvimi Mısırlılar bulmuş, İyonlular, Yunanlılar geliştirmiş, Romalılar da son şeklini vermiştir.1 Ocak 1926'dan itibaren Türkiye Cumhuriyeti tarafından kullanılmaya başlanmıştır.

Kapsamlarına Göre Tarih Çeşitleri:

a.Genel Tarih: Yeryüzünde yaşayan bütün insan topluluklarının siyasi hayatını, kültür ve uygarlıklarını inceleyen tarihlerdir. Örneğin: Dünya Tarihinin Genel Hatları, Büyük Dünya Tarihi vb.

b.Özel Tarih: Bir devletin veya milletin siyasi hayatını, kültür ve uygarlığını inceleyen tarihlerdir. Örneğin: Türkiye Tarihi, Osmanlı Tarihi vb.

Yazılış Şekillerine Göre Tarih Çeşitleri:

1.Hikayeci(Rivayetçi) Tarih: Tarih yazıcılığının ilk aşaması olan efsanelerle dolu, neden-sonuç ilişkisi üzerinde durmayan masal türündeki tarih şeklidir.Hikayeci tarihin ilk temsilcisi Herodot'tur.

2.Öğretici(Pragmatik-Faydacı) Tarih: Geçmiş olaylardan ders almak, gelecekteki yolu doğru çizebilmek, okuyucuya ahlaki ve milli duygular aşılayabilmek amacıyla yazılır. Öğretici tarihin ilk temsilcisi Tukidides'tir.

3.Araştırmacı Tarih:19. yüzyıldan itibaren gelişmeye başlamış, günümüzde de büyük bir ilerleme sağlanmış tarih tarzıdır. Neden-sonuç ilişkisi içerisinde olaylar titizlikle incelenir. Gelecek hakkında yorum ve tahminlerde bulunulur.

Tarihe Yardımcı Bilimler:

1.Coğrafya:Yer bilimidir. Tarihe, olayların meydana geldiği yerleri belirlemede yardımcı olur.

2.Arkeoloji:Kazı bilimidir. Daha çok yazının kullanılmadığı yahyagunor.net dönemlerin aydınlatılmasında tarihe yardımcı olur.

3.Antropoloji:Eski dönemlerde yaşamış insanların ırkı yapılarını inceleyen bilimdir.

4.Etnografya:Toplumların örf, âdet ve geleneklerini inceleyen bilim dalıdır.

5.Kronoloji:Takvim bilimidir.Tarihe, olayların meydana geldiği zamanı belirlemede yardımcı olur.

6.Paleografya:Eski yazıları inceler.

7.Epigrafiya:Kitabeler bilimidir.Anıt, mezar taşları ve kitabeleri inceler.

8.Sosyoloji:İnsan topluluklarının yaşayışlarını, meydana getirdikleri kurumları ve bu kurumların toplumsal yaşama etkilerini inceler.

9.Filoloji:Toplumların dillerini inceleyerek tarihe yardımcı olan bilimdir.

10.Diplomatik:Her türlü resmi belgeleri, fermanları ve beratları inceleyen bilimdir.

11.Nüvizmatik (Meskukat):Eski paraları inceler.

12.Kimya:Karbon 14 yöntemiyle tarihi buluntuların yaşını belirler.

13.Heraldik:Armalar bilimidir.

14.Geneoloji:Secereler ve soy kütüğü bilimidir.

15.Onomastik:Yer adlarını inceleyen bilimdir.

TARİH ÖĞRENMENİN YARARLARI: İlk olarak başta geçmişten ders çıkarmadan geleceği oluşturamayız. Tarihte yapılan hatalar bize ışık tutacaktır. Ayrıca tarih geçmişini tanımamızı sağlayacaktır.

TARİH BİLİMİNİN ÖZELLİKLERİ:

-Geçmişte yaşayan(yaşamış olan) insan topluluklarının ortaya koyduğu her türlü etkinlik, gelişme tarihin konusuna girer.

-Tarihçi taraf tutmadan olayları objektif olarak değerlendirmelidir.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞLAR:

A)Taş Çağları :1.Eski Taş(Paleolitik) Devri 2.Orta Taş(Mezolitik) Devri 3.Cıvalı Taş(Neolitik) Devri

B)Maden Çağları:1.Taş-Bakır (Kalkolitik) Devri 2.Tunç Devri 3.Demir Devri

Tarih Öncesi Devirler

İnsanların yeryüzünde faaliyet göstermeye başlamasından M.Ö. 3000 yıllarında Sümerler tarafından yazının bulunmasına kadar geçen döneme **Tarih Öncesi Devirler** denir.

Yazının bilinmediği döneme tarih öncesi(**Prehistorik**) çağlar denir.

Tarih öncesi devirlerle ilgili bilinmesi gereken bazı özellikler şunlardır:

-Tarih öncesi devirlerle ilgili yazılı belgeler olmadığından insan topluluklarının bıraktığı kalıntılar kullanılarak bilgi toplanabilmiştir.

-Tarih öncesi devirler, insanların kullandıkları araç ve gereçlere göre dönemlere ayrılmıştır.

-Tarih öncesi devirlerin başlama ve bitişleri bölgelere göre farklılıklar göstermiştir.

-Tarih öncesi devirler Mısır hariç normal seyrini izlememiştir. Bunun nedeni göçler sonucunda uygarlık alanında ileri toplumların diğer toplulukları etkilemesidir.

Tarih yada Tarih Çağları'nın başlama zamanı:

Yazının icadı, Kil tabletler, Yazılı belgelerin bulunması ile, Sümerlerin yazıyı bulması.

* Tarih Öncesi medeniyetler, devirleri aynı anda yaşamamışlardır. Örnek: Mısır medeniyeti Maden devirlerini

yaşarken, Anadolu medeniyetleri Cilalıtaş devrini yaşayabiliyordu.

*** İki medeniyetin aynı devirleri yaşaması;**

- 1.İhtiyaçların aynı olması ile,
- 2.Etkileşim (göç, ticaret, savaş) olması ile olabilirdi.

* **Tarih Öncesi** devirleri aydınlatmada kullanılan tarihe yardımcı en önemli bilim ARKEOLİJİ.

Tarih öncesi devirleri aydınlatmada kullanılmayan tarihe yardımcı bilimler:

- Paleografya (Eski yazı bilimi)
- Diplomatika (yazışma ve antlaşma)
- Epigrafya (Anıt, kitabe bilimi)
- Nüvizmatik (eski paraları inceler)

Tarih öncesi devirlerde toplumlar arası iletişim yolları:

- Ticaret •Göç •Savaş

Tarih öncesi devirlerin dünyanın her yerinde aynı anda yaşanmamasının en önemli nedeni:

- Toplumlar arası iletişimin yavaş olması.

TAŞ DEVİRLERİ

1.Eski Taş Devri(Paleolitik)

İnsanlık tarihinin en uzun dönemidir.

Paleolitik Devir’de insanlar;

-Küçük gruplar halinde avcılık ve toplayıcılıkla hayatlarını devam ettirmişlerdir. Üretim faaliyetleri başlamamıştır.

-Taştan, ağaçtan ve kemikten ilk araç-gereçlerin yapımına başlamışlardır.

-Mağaralarda yaşamışlar ve duvarlara çeşitli resimler yapmışlardır.

2.Orta Taş Devri (Mezolitik)

-İnsanlar, Eski Taş Devri’nde olduğu gibi hayatlarını avcılık ve toplayıcılıkla sürdürmüşlerdir.

-Dönemin sonlarına doğru ateş bulunmuştur.(Isınma, pişirme ve aydınlanmada kullanılmıştır.)

-“**Mikrolit**” adı verilen ve günlük hayatta kullanılan aletler yapmışlardır.

3.Yeni Taş Devri(Neolitik)

Cıvalı Taş Devri diye de adlandırılan Neolitik Devirde tarımsal faaliyetler başlamıştır. Bu gelişme sonucunda insanlar;

-Üretici duruma geçmişler, toplayıcılıktan kurtulmuşlardır.(Bu durum mülkiyet, miras ve sınıf farklılaşması gibi gelişmeleri ortaya çıkarmıştır).

-Göçebelikten yerleşik hayata geçmişlerdir. Su kenarlarında ilk kez köyler kurarak toplumsal hayatı başlatmışlardır.

-Ticaret faaliyetlerini başlatmışlardır.

-Hayvanları evcilleştirmişlerdir.

-Keten, kenevir gibi bitkiler yetiştirmişler ve yahyagunor.net dokumacılık faaliyetlerini başlatmışlardır.

-Yiyecek ve içeceklerini korumak için topraktan kaplar yapmışlardır. Toprakten ev eşyası yapmışlar ve seramikçilik faaliyetlerini başlatmışlardır.

MADEN DEVİRLERİ

Maden Devirleri Bakır, Tunç ve Demir Devirleri şeklinde üçe ayrılır. Ateşin bulunması madenlerin kullanılmasına ortam hazırlamıştır. Demirin bulunması ve işlenmesi, insanlık tarihinde çok önemli gelişmelere ortam hazırlamıştır.

Demirin yüksek ısıda işlenmesi sanayinin gelişmesine neden olmuştur. Tunç Devri’nde önce şehir devletleri sonra da büyük devletler kurulmuş, Demir Devri’nde ticaret hızlanmış ve toplumların birbirleriyle ilişkileri artmıştır.

TARİH ÇAĞLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

***İLKÇAĞ(M.Ö.3200-M.S.375):**

Yazının icadı ile kavimler göçü arası dönemdir. Çok tanrılı dinler yaygın. Köleci toplum vardır. Tarım ve hayvancılık yapılır.

***ORTAÇAĞ(375-1453):**

Merkezi krallıklar yıkılmış, feodalite dönemi başlamıştır. İslamiyet doğmuştur. Avrupa’da karanlık çağ yaşanır. “Skolastik düşünce” çağa egemen olmuştur.

***YENİÇAĞ(1453-1789):**

Merkezi krallıklar yeniden güçlenmiştir. Avrupa’da bilimsel gelişmeler hızlanmış. Sömürgecilik artmıştır.

***YAKINÇAĞ(1789-....):**

Merkezi krallıklar ve çok uluslu imparatorluklar yıkıldı. Millî devletler kuruldu. Demokrasi, eşitlik ve ulusçuluk yayıldı. Liberalizm ve sosyalizm akımları sistemleşmiş, işçi sınıfı ortaya çıkmıştır.

İLK ÇAĞ MEDENİYETLERİ GENEL ÖZELLİKLERİ:

Genellikle iklim ve yer şekillerinin uygun olduğu su kenarlarında kurulmuşlardır.

Daha çok tarıma dayalı üretim vardır.

Genellikle site (kent) devleti biçiminde oluşmuşlardır.(Polis, Nom, Site)

Çok tanrılı din yaygındır.(ilk tek tanrılı din İbranilerdedir)

Yönetim anlayışları tanrısaldir:

Bütünüyle tanrısal: Mısır(tanrı kral)

Yarı tanrısal: Mezopotamya (rahip kral)

TÜRKİYENİN TARİH ÖNCESİ DEVİRLERİNİ AYDINLATAN MERKEZLER:

*ESKİ TAŞ- Antalya çevresinde Karain ,Beldibi , Belbaşı, mağaraları. Adıyaman palanlı mağarasıdır.

*ORTA (YONTMA) TAŞ-Antalya çevresinde Beldibi, Göller bölgesinde Baradız ,Ankara çevresinde Macunçay ,Samsun yakınlarında Tekkeköy, Ankara çevresinde Macunçay.

*YENİ (CİLALI) TAŞ-Diyarbakır- Çayönü(Türkiye’de ve Güneydoğu Avrupa’da ilk üretimle ilgili bugüne kadar bulunmuş en eski yerleşim yeri-burada orak ve bıçaklar, tahıl öğütme taşları bulunmuştur), Gaziantep –Sakçagözü, Konya-Çatalhöyük(İnsanlık tarihinin ilk kent yerleşmesi).

*KALKOLİTİK DEVİR:Çanakkale -Truva, Denizli – Beycesultan,Burdur-Hacılar,Yozgat- Alishar, Çorum – Alacahöyük,Van -Tilkitepe.

Anadolu’da tarihi devirler MÖ:2000-1800 yılında başlamıştır. İlk yazıyı Asur’lu tüccarlar getirmişlerdir. Kayseri Kültepe’de Karum denilen Asur’lu tüccarlara ait Pazar yeri bulunmuştur. Karum’da bulunan bu yazılar ticari ve hukuki tabletlerdir.

MEZOPOTAMYA MEDENİYETLERİ

Mezopotamya’da bir çok medeniyet kurulmasının nedenleri :

§Göç yolları üzerinde bulunması,

§Topraklarının verimli olması,

§İklimin elverişli olması,

§İrmaklarından sulama yapılabilmesi

SÜMERLER:

*Sümerler birbirinden bağımsız küçük şehir devletçiklerinden oluşan bir uygarlık kurdular(Ur, Uruk, Lagaş, Eridu, Umma gibi.)Şehir devletleri arasında savaş eksik olmuyordu. Kuvvetli prensler, yakınındaki diğer şehirlere de söz geçirerek büyük krallıklar kuruyordu.

*Mezopotamya’daki ilk medeniyet olan Sümerler, aynı zamanda tarihte bilinen ilk yazıyı da kullanmışlardır. M.Ö. 3200’lerde kullanılmaya başlanan yazı sayesinde kültür aktarımı kolaylaşmıştır.

Sitelerin başlarında patesi veya ensi adı verilen krallar bulunur ve Tanrı adına ülkeyi yönettiklerini iddia ederlerdi. Patesi çevresindeki sitelere hakim olursa “lugal” Sümer ülkesine hâkim olursa “lugal kalma” unvanını alırdı. Devlet yönetiminde krala yardımcı olan danışma meclisleri de bulunurdu. Aynı zamanda Sümer kralları, dinî törenleri idare eder, savaş sırasında ordunun başında bulunur ve hukuki yetkileri elinde toplardı. Kraliçe devlet işlerinde oldukça etkiliydi.

Sümerler, ev ve tapınaklarını ateşte pişirilmiş kerpiç ve tuğlalardan yapmışlardır. Mimaride sütun, kubbe, kemer tarzını kullanmışlardır. Oymacılık, kuyumculuk, heykel vb. sanat dallarıyla ilgilenmişlerdir.

Sümerler kara sabanı kullanarak ve sulama amaçlı kanallar inşa ederek tarımın gelişmesini sağlamışlardır.

Sümerler, astronomi alanında gelişmiştir. Ayrıca matematik ve geometride gelişme göstererek dört işlemi kullanmışlar, bölme ve çarpma cetvelleri hazırlamışlar, yüzey ve hacim ölçmeyi gerçekleştirmişler, daireyi 360 dereceye bölmüşlerdir.

Çok tanrılı bir inanca sahip Sümerler ölümden sonraki yaşama inanmamışlardır. Gilgameş, Tufan ve Yaratılış destanları Sümerler tarafından meydana getirilmiştir.

*Aşağı Mezopotamya’da bulunan Sümerlerin kralı Urugakina tarafından ilk yazılı kanunlar yapılmıştır. (M.Ö. 2750). Bu kanunların cezalandırma yöntemi genel olarak “fidye” yani “bedel” sistemine dayalıydı. Bilinen ilk hukuk devleti Sümerlerdir.

*Çok tanrılı dine inanan Sümerlerin kralları rahip-kral (Patesi) olarak biliniyordu. Öncelikle dini amaçlı yaptıkları “**Ziggurat**” adı verilen tapınaklar aynı zamanda rasathane, okul ve soğuk hava deposu olarak kullanılmıştır.

Okullarda eğitim ilk olarak tapınak ve sarayın yazmanlarını yetiştirmek için yapılmıştır. Bu okullarda, matematik, botanik, zooloji ve coğrafya gibi konularda dersler verilmiştir.

Eğitimin yaygınlaşması ve gelişmesiyle okullar bilim ve kültür merkezi hâline gelmiştir. Okullar zamanla dinden bağımsız bir kurum olmuştur.

*Bilimde ilerlemiş olan Sümerler dört işlemi kullanmışlar ve dairenin alanını hesaplamayı başarmışlardır. Burçları bulmuşlar. Ayı 30 gün yılı 360 gün olarak kabul etmişlerdir.

Sümer Devleti’nde krallar ve rahipler en üst sınıfı oluştururken halk, hürler ve köleler olmak üzere sosyal sınıflara ayrılmıştı. Sümerlerde köleler haricinde her erkek asker sayılmış, ordu yaya ve savaş arabalarını kullanan süvarilerden oluşmuştur.

Edebiyat alanında günümüze kadar ulaşan en önemli eserleri Yaradılış, Tufan ve Gilgameş destanlarıdır.

Mezopotamya medeniyetinin temeli Sümerler tarafından atılmış olup, kendisinden sonra aynı bölgede kurulan uygarlıklara ve Anadolu medeniyetlerine ilham kaynağı olmuştur.

AKADLAR:

Sami kökenli Akadlar, MÖ 4000’de Arap Yarımadası’ndan gelerek Orta Mezopotamya’ya yerleşmişlerdir. Kral Sargon döneminde devlet hâline gelmişler; kısa sürede Mezopotamya’ya hâkim olmuşlardır.

Akadlar tarihte bilinen ilk büyük imparatorluğu, ilk düzenli ve sürekli orduları kurmuşlardır. Başkentleri Agade’dir. Sümer kültüründen etkilenen Akadlar, onlar gibi çok tanrılı bir inanca sahiptiler; kurdukları imparatorluk sayesinde Sümer kültürünü Ön Asya’ya yaymışlardır. Akadca geniş bir alanda diplomasi dili olarak kullanılmıştır.

BABİLLER:

Samilerin bir kolu olan Amurrular tarafından kurulmuştur.

Başkenti Babil’dir. I.Babil Devleti’nin Hititler tarafından yıkılmasından sonra MÖ 612’de II. Babil Devleti kurulmuş ve bu devlet MÖ 539 yılında Persler tarafından ortadan kaldırılmıştır.

I.Babil Devleti’nin en güçlü Kralı Hammurabi dine dayalı devlet anlayışı yerine, gücünü ordudan alan mutlak krallık anlayışını getirmiştir.

Aynı zamanda Hammurabi, ceza, mülkiyet, ticaret alanlarında döneminin en gelişmiş kanunlarını yapmıştır.

Bu kanunlar yapılırken daha önce uygulanan kanunlardan yararlanılmıştır. Urugakina kanunlarına göre daha sert cezalar vardır. Bazı suçlara kısas cezaları verilmiştir.

* Sümer kanunları fidye, Hammurabi (Babil) kanunları kısasa dayalıdır.

* Sümer kanunları şehir veya küçük bir bölgeyi idare etmek, Babil ve Asur kanunları ise büyük bir ülke veya devleti idare etmek için yapılmıştır. (Merkeziyetçi-güçlü olmak amaçlanmıştır)

Babil Kralı Hammurabi rahip-kral anlayışını reddederek gücünü dinden değil, askeri kuvvetten almıştır. **İlk Mutlak Krallık sistemi Hammurabi ile başlamıştır.**

*Babil Asma Bahçeleri, cennete alternatif olarak düşünülmüş. Bu da Babillilerin yeniden dirilmeye inançlarının olmadığını gösterir.

MEZOPOTAMYA'DA HUKUK

Sümerlerde ilk kanuni düzenleme Urgakina tarafından MÖ 2750'de yapılmıştır. Urgakina, kitabelerde kölelik devrine son vermek; dulları, öksüzleri ve diğer güçsüzleri koruyacak bir düzen kurmak için kanunlar koyduğunu söylemiştir. Onun koyduğu kanunların bir maddesinde rızası alınmayan köylüye ait hayvanın, bir bey tarafından satın alınma-mayacağına dikkat çekilmiştir.

Urgakina'dan sonra Sümerlerde Kral Urnamu bazı hukuki düzenlemeler yapmıştır

ASURLULAR:

Asurlular, Yukarı Mezopotamya'da yaşamışlardır. Yaşadıkları topraklar tarıma elverişli olmadığı için hayvancılık ve ticaret ile uğraşmışlardır. Askerî güce dayalı bir imparatorluk kurmuşlardır.

*M.Ö. 2000 yıllarında Asurlular(Merkezleri **Ninova'dır.**), Anadolu'da ticaret kolonileri(Karum adlı pazar yerleri Kültepe, Alishar ve Boğazköy'de) kurarak hem ticareti geliştirmişler, Ticareti canlandırmak amacıyla Sard'dan başlayıp Ninova'ya kadar uzanan Kral Yolu'nu kullanmışlardır.

Kayseri yöresindeki Kültepe'de ticaretle ilgili Asurca birçok tablet bulunmuştur. Wabartum denilen dinlenme merkezleri kurmuşlardır.

ELAMLILAR:

Sümer ülkesinin doğusunda yaşamışlardır. Sümer egemenliğine son veren Elamlar, ilk dönemlerinde şehir devletleri şeklinde örgütlenmişlerdir.

Elamlar çivi yazısını kullanmışlardır.

*Elamlılar, başkentleri **Sus** olup önemli bir kültürel varlık gösterememişlerdir. Asurlular son vermişlerdir.

ORTA ASYA UYGARLIĞI

Anayurtta Kurulan İlk Uygarlıklar:

Anav Kültürü: MÖ 5000-3000 arası Türkistan'ın Başkenti Aşkabat yakınlarında ortaya çıkarılmış en eski kültürdür.Yapılan kazılarda dokuma parçaları,seramik ve süs eşyaları bulunmuştur.

Kelteminar Kültürü: MÖ 3000 yıllarında Aral gölüne dökülen Amuderya'nın deltasında bulunmuştur. Buradaki insanlar yerleşik hayat sürdürmüşlerdir.

Afanesyevo Kültürü: MÖ 3000-2000 de Altay-Sayan dağlarının kuzey batısında bulunmuştur. Orta Asya medeniyetinin temelini oluşturduğu sanılmaktadır. Türklerin en eski kültürüdür. Avcılık ve hayvancılıkla uğraşan savaşçı bir toplum tarafından meydana getirilmiştir.

Andronova Kültürü: MÖ 2000-1200 yıllarında Yenisey'deki Andronova da bulunmuştur. Türklerin ilk ataları tarafından meydana getirilmiştir. En geniş yayılma alanına sahip kültürdür.

Karasuk Kültürü: MÖ 1.binde Yenisey'de bulunmuştur. Çadır, araba, kumaş dokumalar ve elbiseler bulunmuştur.

Tagar Kültürü: En gelişmiş Orta Asya kültürüdür.Abakan bölgesinde yapılan kazılarda ok uçları, iğne, bilezik, küpe, tarak vb. eşyalar bulunmuştur.

İskitler(Sakalar)

*Tarihte önemli rol oynayan Türk topluluklarından ilki İskitlerdir.

*İskitler, Tuna'dan Orta Asya içlerine kadar uzanan yahyagunor.net büyük bir bölgede devlet kurdular.

*İskitler, Kafkas dağlarını aşarak Anadolu'ya, sonra da Suriye ve Filistin'e kadar akınlarda bulundular.

*İskitler, M.Ö. 2. yüzyılın ortalarına kadar varlıklarını devam ettirmişler, Hunlar ve diğer kavimlerin arasına karışarak etkinliklerini kaybetmişlerdir.

*Sanatta "Bozkır hayvan üslubunu" geliştirmişlerdir.

*İskitler, tarihte bilinen ilk atlı göçebe kültürüne sahip Türk topluluğudur.

MISIR UYGARLIĞI

*Mısır uygarlığı, Nil Nehri'nin çevresinde kurulmuştur. Etrafının çöllerle çevrili olması, diğer uygarlıklarla daha az etkileşmesine neden olmuştur.Bu nedenle tarih öncesi dönemleri sırasıyla yaşayan tek toplumdur.

*Önceleri nom veya nomos denilen şehir devletleri vardı. Sonraları merkezi krallık kurulmuştur.

Mısır'da firavun adı verilen ilah-kralların sonsuz yetkiye sahip olmaları hukuk alanındaki gelişmeleri engellemiştir.

*İlk vezirlik (katip) sistemi Mısırlılarda görülür.

Mısır'da toplum ; Kâtipler, rahipler, askerler; tüccarlar, zanaatkârlar; çiftçiler ve köleler olmak üzere çeşitli sınıflara ayrılmıştır.

*İlk vezirlik (katip) sistemi Mısırlılarda görülür.

*Mısırlılar öldükten sonra dirilmeye inanmışlar ve bu nedenle diğer yaşamlarında kullanabilmek için bazı eşyalarını mezarlarına koymuşlardır. Aynı zamanda ölülerini mumyalamışlardır

*Mısırlılar öldükten sonra dirilmeye inanmışlar ve bu nedenle diğer yaşamlarında kullanabilmek için bazı eşyalarını mezarlarına koymuşlardır.

Keops ve Kefren önemli piramitlerdir. Firavunlar adına yapılan piramitler ölümsüzlüğün bir işaretiydi.

*Mısır sanatı dini ağırlıklıdır. Mısırlılar yeniden dirileceklerine inandıklarından cesetlerin bozulmamasına dikkat etmişler, bunun sonucunda Mısır'da mumyacılık gelişmiştir. Mumyacılık, insan vücudunun yakından tanınmasını ve Mısır'da tıp biliminin gelişmesini sağlamıştır.

*Mısırlılar, resim yazısı denilen "hiyeroglif yazısı"nı kullanmışlardır. Kullanılan papirüs kağıdı ile kültür aktarımı da kolaylaşmıştır.

*Gök cisimlerini incelemek için rasathaneler kurmuşlar ve astornomide oldukça ilerlemişlerdir. Bugün kullandığımız Miladi takvimin ilk düzenli şeklini Mısır medeniyeti oluşturmuştur.

*Mısır ekonomisinin temelini tarım ürünlerinden sağlanan gelirler oluşturuyordu. Mısır'da ticaret de gelişmiştir.

*Nil'in taşma zamanının hesaplanması ile takvimcilik, astronomi; bozulan tarla sınırlarının yeniden çizilmesi, tarım ürünlerinden alınan vergilerin hesaplanması geometri ve matematik alanlarında gelişmeyi sağlamıştır. İhtiyaçlar toplumları bilimsel çalışmalara yönlendirmiştir.

İRAN UYGARLIĞI

Medler ve Persler İran siyasi tarihinde önemli bir yer tutmuştur.

Medler, MÖ VII. yüzyıl ortalarında siyasi bir güç oluşturmuşlar,

Medler

MÖ VII. Yüzyıl ortalarında siyasi bir güç oluşturan Medler, Keyksar Dönemi'nde bağımsız olmuşlardır.

Medlerin egemenliğinde yaşayan Persler, ayaklanarak Medleri yıkmışlar (MÖ 550) ve İran'da Pers egemenliğini başlatmışlardır.

Pers İmparatorluğu

İran'da kurulan Pers İmparatorluğu, yayılcı bir politika izleyerek M.Ö. VI. Yüzyılda Anadolu'nun büyük bölümüne egemen olmuştur. Anadolu'da 200 yıl kadar kalan Persler:

*Hükümdarları kısra (ülkeler kralı) aynı zamanda rahip-kraldır. Ülkeyi satraplık denilen eyaletlere ayırmışlardır. (İlk eyalet sistemi).

Pers İmparatorluğu mutlakiyetle yönetilmiştir.

Satraplıklar,

"satrap" adı verilen görevliler tarafından yönetilmiştir.

Satraplar, her yıl kralın görevlendirdiği kişiler tarafından teftiş edilmiştir. Yönetimde yetersiz görülen satraplar görevden alınmış ya da cezalandırılmıştır.

*Anadolu'nun tamamına yakın bölümünü yönetimleri altına alarak bölgede siyasal birliği sağlamışlardır. Bu dönemde İran'daki eyalet yönetim anlayışını Anadolu'da uygulayarak yönetimi kolaylaştırmayı amaçlamışlardır.

*Kültürel yönden Anadolu'da etkili olamayan Persler, bölgede asayiş ve güvenliği kurarak ticaret faaliyetlerinin gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

*Pers İmparatorluğu, M.Ö. 333'te Makedonya Kralı Büyük İskender tarafından yıkılmış ve Anadolu'da Helenistik Medeniyeti Dönemi başlamıştır.

Persler, Zerdüş dinini benimsemişlerdir. Bu dinde iyiliği "Ahuramazda", karanlık ve kötülüğü de "Ahriman (Angramanyu)" temsil etmiştir. Zerdüşlüğün özünü iyilikle kötülüğün mücadelesi oluşturmuştur. Çok tanrılı Zerdüş dininin tapınaklarına "ateşgede" adı verilmiştir.

Pers ordusu, İran halkından toplanan daimi- düzenli piyade ve süvari kuvvetlerinden oluşuyordu.

Persler döneminde haberleşme, ulaşım ve düzenli bir posta örgütü vardı. Ülke ulaşımına verilen önem sonucu ticaret gelişmiş, Kral Yolu üzerinde önemli ticaret merkezleri kurulmuştur.

HİNT UYGARLIĞI

Hindistan zengin bir ülke olduğu için sık sık istilalara uğramıştır. Ancak Hindistan'a gelen kavimler güçlü devletler kuramamışlar, kısa sürede yıkılmışlardır. Bu durumun en önemli nedeni Hindistan'ın insana gevşeklik veren iklimi ve istila hareketleridir. Hindistan'a yerleşen kavimler birbirleriyle kaynaşmamışlardır. Bu durumun en önemli nedeni "Kast Örgütü"dür.

Kast Sistemine göre halk;

-Brahmanlar (din adamları)

-Kşatriyalar (devlet adamları ve askerler)

-Vaisyalar (çiftçi, zanaatkar ve tüccarlar)

-Sudralar (işçi ve hizmetkarlar)

KAST SİSTEMİNİN ÖZELLİKLERİ

Her kastın bir adı vardır. Kast üyeleri kendi adları ile birlikte bu adı da belirtirler.

Kast dışı sosyal ilişki kurmak yasaktır. Her üye kendi kastı içinde evlenir.

Bir Hindu kendi kastı dışındaki bir kast üyesi ile yemek yiyemez.

Her kastın kendine özgü törenleri vardır.

Brahmanların kastı bütün kastlar tarafından üstün kast olarak kabul edilir.

Kast usullerine saygı gösterilmesini ve kastın işleyişini sağlamak için kast içinde özel teşkilatlar vardır. Kast kurallarına uymayanlara verilen en ağır ceza kasttan çıkarılmadır. Bu da toplumdaki dışlanma anlamına gelir.

Kastlar arasında geçiş yoktur. Her üye doğduğu kast içinde yaşamını sürdürür. Meslekler babadan oğula geçer.

İslamiyet'in eşitlik ilkesi Hindistan'da Kast sisteminin zayıflamasını sağlamıştır.

ÇİN UYGARLIĞI

Çin, Asya Kıtası'nın güneydoğusunda geniş topraklara sahip bir ülkedir. Çin uygarlığının oluşmasında Çin kültürünün yanında Türk, Moğol ve Tibet kültürleri de etkili olmuştur.

Çin'de "tanrının oğlu" unvanını taşıyan imparatorların kutsal olduğuna inanılırdı. Çin imparatorlarının gücü daimi ordulara dayanmıştır. Çin ordusu, yaya ve arabalı askerler olmak üzere iki sınıfa ayrılmıştır. Ancak Türklerin örnek alınmasıyla bu sınıflara atlı birlikler de dâhil edilmiştir.

Çin'de en yaygın dinler Konfüçyüsçülük, Taoizm ve Budizm'dir. Çin uygarlığının temeli, Konfüçyüsçülük öğretilerine dayanmıştır. Bu dinî öğretinin temeli erdem ve görev ahlakına dayalıdır.

Çin'de sosyal yapıyı asiller ve köylüler oluşturmuştur.

*Çin mimarisi, askerî ve dinî yapılar yönünden gelişme göstermiştir. Çin Seddi ve Budist tapınakları Çin mimarisinin en güzel örnekleridir.

*Çin aynı zamanda dünyanın en eski süreklilik gösteren uygarlıklarındandır.

- Asya'da yerleşik hayatın ilk temsilcilerindendir.

Uygarlık Tarihine katkıları

*Çinliler kendilerine özgü bir yazı kullanmışlar, barut, pusula, kağıt, matbaa ve mürekkebi icat ederek dünya medeniyetinin gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

İpek böceğinden ipek elde ederek Çin'den Avrupa'ya uzanan İpek Yolu'nun kurulmasını ve ticaretin yaygınlaşmasını sağlamışlardır.

M.Ö. 3.yüzyılda Kuzeyden gelen hun akınlarını önlemek amacıyla dünyanın en eski taş yapılarından "Çin seddini" yapmışlardır.

DOĞU AKDENİZ UYGARLIĞI

Fenikeliler

*Sami ırkına mensupturlar.

*Fenikeliler, Lübnan dağları ile Akdeniz sahili arasında kalan kıyı şeridinde yerleşmişlerdir.

*Arazilerinin tarıma elverişli olmaması ve Mısır'dan Anadolu'ya ulaşan ticaret yolu üzerinde bulunmaları Fenikelilerin ticaret alanında ilerlemelerini sağlamıştır. Fenikeliler şehir devletçikleri halinde yaşamış ve krallıkla idare edilmişlerdir.

*Akdeniz kıyılarında ticaret kolonileri kurmuşlardır. Tarihin ilk kolonici devletidir.

*Fenikeliler kurdukları kolonilere sadece ticari amaçlarını gerçekleştirmek için gittiklerinden dolayı askerliğe önem vermemişler ve kolonilerini yurt edinmemişlerdir. Bu nedenle kolonilerini kaybetmişlerdir. Koloncilikte en önemli rakipleri Yunanlılardı.

Ticaret aracılığıyla doğu ülkeleri ile Akdeniz ülkeleri arasında kültürel bir etkileşim sağlamışlardır.

Denizcilik ve ticaret faaliyetlerinde gelişme gösteren Fenikeliler, doğu ve Ön Asya uygarlıklarındaki gelişmeleri batıya taşıyarak kültürler arasında etkileşimi sağlamışlardır.

*Tarihe en önemli katkıları günümüzde kullanılan Latin alfabesinin temelini oluşturan 22 harfli ilk alfabeyle bulmalarıdır.(Daha sonra İyon, Yunan ve Romalıların geliştirmesiyle, Latin Alfabesi oluşmuştur)

Sümer çivi yazısı ile Mısır hiyeroglif yazısını örnek alarak tarihte ilk alfabeyle geliştirmişlerdir.

MÖ IX. yüzyıldan itibaren sık sık Fenike üzerine seferler düzenleyen Asurlular bölgeyi kısa aralıklarla hâkimiyetleri altına almışlardır.

Fenike, MÖ VI. yüzyılda da Perslerin istilasına uğramıştır. Daha sonra Büyük İskender tarafından zapt edilen Fenike, MÖ 65 yılında Roma'nın Suriye eyaletine bağlanmıştır.

Fenikeliler çok tanrılı bir inanca sahiptiler.

Her şehrin bir tanrı veya tanrıçası vardı.

İBRANİLER

Sami asıllı bir kavim olan İbraniler, Eski Çağda Suriye ile Mezopotamya arasında göçebe olarak yaşamışlar, daha sonra Filistin'e yerleşmişlerdir. Burada MÖ 1040'lara doğru bir krallık kurmuşlardır.

Bu krallığın başına geçen Hz. Davut, Kudüs şehrini kurarak başkent yapmıştır. Oğlu Hz. Süleyman zamanında Akdeniz ülkeleri, Mısır, Mezopotamya ve Arabistan ile ticaret yapılmış, bu sayede ülke zenginleşmiştir.

Hz. Süleyman'ın ölümünden sonra İbraniler arasında birlik bozulmuş, biri İsrail, diğeri de Yuda (Yahudi) olmak üzere **iki devlet hâline gelmişlerdir.**

Bu iki devletin karşılıklı mücadelesinden yararlanan Asurlular, MÖ VIII. yüzyılda İsrail Devleti'ne son vermiştir. MÖ VI. yüzyılın ikinci yarısında da II. Babil Devleti, Yuda Devleti'ni yıkmış ve Yahudileri Babil'e sürmüştür. Babiller, Yahudileri yalnızca sürmekle yetinmemişler onlara ait Mescid-i Aksa'yı da yıkmışlardır.

Yahudiler Pers ve Roma hakimiyetinde yaşadıkdan sonra M.Ö.70 yıllarında ikinci defa sürülmüşlerdir.

Tarihte ilk defa tek tanrılı bir dine inanan İbraniler, Musevilik dininin sadece kendi kavimlerine ait olduğunu kabul ederek diğer toplumlarda yayılmasını engellemişlerdir. Bu durum dünyanın değişik yerlerine dağılan Yahudilerin kendilerini korumalarını ve varlıklarını sürdürmelerini sağlamıştır.

*Hz Musa'ya inandıkları için" Museviler" 12 İsrail kabilesinden birinin adı olan Yehuda'dan dolayı da Yahudiler olarak adlandırılmıştır.

ANADOLU UYGARLIKLARI

Anadolu, tarih boyunca bir çok uygarlıklara ev sahipliği yapmış ve sık sık istilalara uğramıştır.

BU DURUMUN NEDENLERİ:

*Asya- Avrupa arasındaki coğrafi konumu ve denizlerle çevrili olması.

*İklim şartlarının elverişli olması

*Topraklarının verimli olması

*Ticaret yolları üzerinde olması

Anadolu; Doğu ve Batı uygarlıklarının birbirini etkilemesini sağlamış ve gelişimini hızlandırmıştır.

Bu Kültürel etkileşim Anadolu uygarlığının gelişimini de hızlandırmıştır.

HATTİLER:

MÖ 2500-MÖ 1700 yılları arasında Anadolu'da büyük bir uygarlık oluşturmuş olan Hattilerin, göçler sonucunda Anadolu'ya geldikleri tahmin edilmektedir.

Hatti kültürüne ait en önemli eserler Alacahöyük'te bulunmuştur. (güneş kursları, altın kupalar, heykelcikler)Bu durum hattilerin gelişmiş bir uygarlık kurduklarını gösterir

. Hattiler Hititlerle kaynaşmış, Hatti kültürü, Hitit kültürü içinde yaşamaya devam etmiştir.

Hititler inanç ve kültürleri bakımından Hattiler'den etkilenmişlerdir. Zamanla Hititlerle kaynaşmışlardır.

HİTİTLER (MÖ 1700 - MÖ 700)

Hititler, MÖ 2000 yılı başlarında Kafkaslardan Orta Anadolu'ya gelerek Kızılırmak boylarına yerleşmişler ve Hattiler üzerinde egemenlik kurmuşlardır.

Devletin kurucusu I. Hattuşili'dir. MÖ 1400 yıllarında imparatorluk hâline gelmişlerdir

Başkentleri Hattuşaş'tır. Hattuşaş, Anadolu'da doğu-batı ve kuzey-güney doğrultusunda işleyen yolların kesiştiği bir noktada bulunmaktaydı.

Böylece Anadolu'nun büyük bir kısmı kontrol altında tutulabilmiştir. Hititlerin merkezî politikaları, buraya ulaşan yolların işlek olmasını, yollar üzerinde de çeşitli yerleşmelerin kurulmasını sağlamıştır. Bu dönemin en önemli siyasi gelişmesi, Suriye egemenliği için Hititler ile Mısırlılar arasında yapılan Kadeş Antlaşması'dır (MÖ 1280). Tarihte bilinen ilk yazılı antlaşmadır.

HİTİT TARİHİ ÜÇ BÖLÜME AYRILMIŞTIR:

A)Eski evlet(MÖ 1700-1400)

B)Yeni Hitit (MÖ 1400-1200

C)9 Geç Hitit Şehir devleti(MÖ 1200-700)